

Genetisk förstärkning av vargstammen

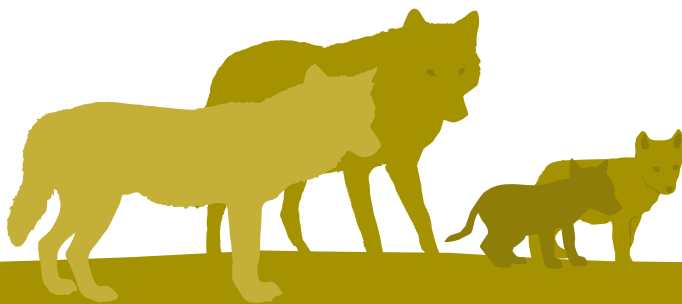

Genetisk förstärkning av vargstammen – ett pussel för en livskraftig vargstam

VARGEN ÄR EN NATURLIG del av den svenska faunan precis som älg, kungsörn och räv. Men vargen är en hotad art på grund av att vargstammen kommer från ett fåtal vargar och är isolerad från den finsk-ryska vargpopulationen som den svenska vargstammen är en del av. Det kan göra att vargstammen inte är livskraftig på lång sikt. Riksdagen har bestämt att Sverige ska ha en livskraftig vargstam med god genetisk status, det vill säga att den inte lider av inavel. Därför har Naturvårdsverket tillsammans med Jordbruksverket ett uppdrag från regeringen att förstärka den svenska vargstammen

genetiskt och på så sätt minska inaveln. Målet är att vi ska få en långsiktigt livskraftig vargstam i Sverige.

Sverige är medlem i EU och alla medlemsstater har tillsammans ansvar för att bevara hotade arter. Att den svenska vargstammen är hotad påverkar därför hur Sverige kan förvalta vargstammen. Vi kan till exempel inte ha licensjakt på varg så länge Sverige inte kan visa att vargstammen är på väg mot god genetisk status. Om Sverige kan förbättra den genetiska statusen på vargstammen har vi större möjligheter att bestämma hur stor den ska vara i Sverige och reglera stammens storlek med jakt.

VISSTE DU ATT...

- Inaveln i den svenska vargstammen är så stor att vargarna är mer släkt med varandra än helsyskon.
- Forskning visar att vargparet adopterar valpar som läggs till i den befintliga kullen.
- Anledningen till inaveln är att ursprunget till den svenska vargstammen bara är ett fåtal djur och att vargstammen är näst intill isolerad från vargar i Finland och Ryssland.

ATT FÖRSTÄRKA GENETIKEN – PUSSELBIT FÖR PUSSELBIT

Vargen är ett vilt djur och det är många bitar som måste komma på plats för att inaveln ska minska. Man kan låta inaveln minska långsamt genom naturlig invandring av finsk-ryska vargar, men vill vi snabbare kunna förvalta vargstammen behövs aktiva åtgärder. För att minska inaveln har Naturvårdsverket fått i uppdrag av regeringen att genomföra åtgärder.

Det är framför allt tre åtgärder som myndigheterna arbetar med:

- Utsättning av valpar från djurparker till vilda vargars revir.
- Underlätta för naturligt invandrade vargar att nå vargpopulationen i Mellansverige.
- Samarbete med Norge, Finland och Ryssland för att säkra invandringen av varg och för att kunna importera vargar.

På nästa uppslag finns en beskrivning över hur det är tänkt att gå till att sätta ut djurparksvalpar i vilda vargars revir. Om åtgärden lyckas kommer de utplacerade vargvalparna att växa upp tillsammans med en vild valpkull och förhoppningsvis själva hitta en partner och få egna valpar. På så sätt ökar den genetiska variationen i vargstammen.

Så här går det till att göra en valputsättning

1. Dialog med forskare och länsstyrelsen om lämpliga revir för valputsättning

2. Märkning av tikar med GPS-halsband i lämpliga revir

OBS

- Det krävs spårsnö, helst flera decimeter
- Inventeringspersonal från länsstyrelsen måste finnas tillgänglig
- Det måste finnas öppna områden i terrängen för att kunna komma åt att märka tiken.

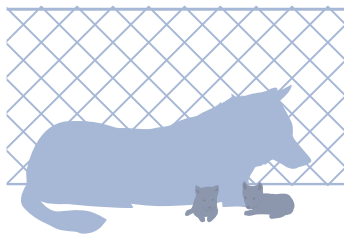
NOVEMBER

DECEMBER

JANUARI

FEBRUARI

MARS

6. Vargtikar i djurparker föder sina valpar

OBS

- Måste ske inom åtta dagar från det att den vilda tiken har fött sina valpar för att åldersskillnaden på valparna inte ska bli för stor.
- Valparna hinner inte bli vana vid människor. De är bara några dagar när de sätts ut till de vilda reviren.

7. Nu måste de vilda tikarnas lyor lokaliseras

OBS

- Om det är dålig täckning för GPS-sändaren så går det inte att lokalisera tiken och lyan.
- När man hittar lyan går de vuxna djuren iväg. Man måste snabbt lägga dit djurparksvalparna så att inte tiken är borta för länge från valparna.
- Letar man i området flyttar tiken valparna.

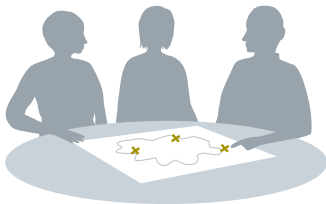
8. Transport av djurparksvalpar till den vilda tiken

Lägger dit två djurparksvalpar i lyan.

OBS

- Om den vilda kullen består av fler än fem valpar kan några av de vilda valparna behöva flytta till djurpark för att säkra överlevnaden för de vilda valparna.

MAJ

3. Länsstyrelsen väljer ut revir för valputsättning bland reviren med märkta tikar.

4. Tiken valpar

GPS-sändaren visar att tiken ligger still.

OBS

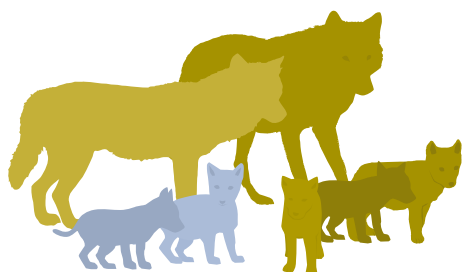
- I ett område med dålig täckning får man inga signaler från sändaren.
- Sändaren kan sluta fungera.

5. Naturvårdsverket inhämtar medgivande att sätta ut valpar från markägare och jakträttsinnehavare.

APRIL

MAJ

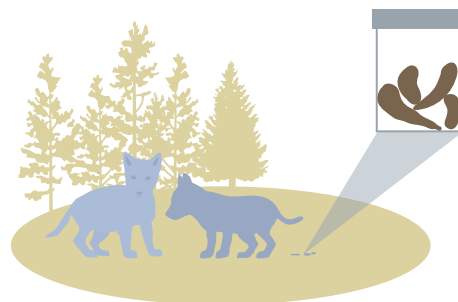

9. Vargparet flyttar sina valpar igen

Vargarna flyttar sina valpar flera gånger för att skydda dem från andra djur och parasiter.

OBS

- När man lägger ut djurparksvalparna gnider man in dem med urin från de vilda valparna. På så sätt kan inte tiken skilja djurparksvalparna från sina egna.

10. Uppföljning av hur det går för valparna

Detta sker med hjälp av spillning som samlas in vid vargarnas rendez-vous-platser. Så kallas de särskilda mötesplatser där vargarna ses när valparna lämnat lyan.

MAJ

UNDER SOMMAREN

Ett uppdrag från regeringen till flera myndigheter

Flera myndigheter har fått uppdraget från regeringen att genomföra den genetiska förstärkningen av vargstammen. Ansvarsfördelningen mellan myndigheterna är att Naturvårdsverket ansvarar för att genomföra valputsättningar och flytt av varg. Jordbruksverket bidrar i arbetet som expertmyndighet inom smittskydd och djurskydd. Länsstyrelsen har också en viktig roll i arbetet. De ska tillsammans med sina viltförvaltningsdelegationer peka ut lämpliga revir för valputsättning och de deltar också i arbetet med märkning av vargtikar, flytt och valputsättning.

MER INFORMATION

Information om arbetet finns på myndigheternas respektive webbplatser.

www.naturvardsverket.se

www.jordbruksverket.se

www.lansstyrelsen.se

VISSTE DU ATT...

- Sverige har bundit sig till flera internationella överenskommelser och omfattas av EU:s direktiv som rör hotade arter. Ett exempel är Art-och habitatdirektivet där vargen är utpekad som en hotad art där varje land måste arbeta med åtgärder för att bevara vargen. Art- och habitatdirektivet är inarbetat i svensk lag.

VAD ÄR GYNNSAM BEVARANDESTATUS?

För att en art ska anses ha gynnsam bevarandestatus, krävs gynnsam

- populationsstatus
- utbredning av arten
- utbredning av livsmiljön

ATT BEVARA VARGEN – EN DEL AV SVERIGES MILJÖMÅL

Vi i Sverige ska lösa våra miljöproblem nu och inte lämna över dem till kommande generationer. Det har riksdagen beslutat. Sveriges miljömål är riktmärken för detta miljöarbete. Det svenska miljömålssystemet består av ett generationsmål,

fjorton etappmål och sexton miljö kvalitetsmål. Arbetet med genetisk förstärkning av vargstammen faller under miljö kvalitetsmålet:

Ett rikt växt- och djurliv

”Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.”

Genetisk förstärkning av vargstammen

Vargen är en naturlig del av den svenska faunan och riksdagen har beslutat att arten ska finnas i livskraftiga populationer. Naturvårdsverket har tillsammans med Jordbruksverket fått uppdraget av regeringen att arbeta med aktiva åtgärder för att genetiskt förstärka den svenska vargstammen så att den uppnår en gynnsam bevarandestatus.

I den här broschyren får du veta mer om uppdraget och hur det går till att göra en valputsättning.

ISBN 978-91-620-8662-6

Naturvårdsverket 106 48 Stockholm. Besöksadress: Stockholm – Valhallavägen 195, Östersund – Forskarens väg 5 hus Ub. Tel: 010 698 10 00, fax: 010 698 10 99, e-post: registrator@naturvardsverket.se Internet: www.naturvardsverket.se **Beställningar** Ordertel: 08 505 933 40, orderfax: 08 505 933 99, e-post: natur@cm.se Postadress: CM Gruppen, Box 11093, 161 11 Bromma. Internet: www.naturvardsverket.se/publikationer